EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 15.12.2025
COM(2025) 860 final

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

Esimene aastaaruanne koostalitlusvõime kohta liidus

{SWD(2025) 975 final}

SISUKORD

KONTEKST JA TAUST 2

ÜLESEHITUS 2

RAKENDAMISE SEIS 3

Juhtimine 3

Võimaldid 4

Toetusmeetmed 6

Koostalitlusvõime hindamine 9

KOOSTÖÖ KOMISJONI JA SIDUSRÜHMADE VAHEL 11

KOKKUVÕTE JA PILK TULEVIKKU 12

KONTEKST JA TAUST

KOOSTALITLEVA EUROOPA MÄÄRUSEGA PANNAKSE ALUS SUJUVALT ÜHENDATUD DIGITAALSELE EUROOPALE

ELi digipöörde ajal toimib 11. aprillil 2024 jõustunud Koostalitleva Euroopa määrus[1] avaliku sektori piiriülese koostalitlusvõime ja innovatsiooni edendamise olulise raamistikuna. Määrus aitab saavutada digikümnendi[2] eesmärki, mille kohaselt on olulised avalikud teenused 2030. aastaks 100 % interneti kaudu juurdepääsetavad. See aitab rahuldada kasvavat nõudlust sujuvate piiriüleste teenuste järele: piirialadel elab 150 miljonit ELi kodanikku ja liikmesriikidevahelises pendelrändes osaleb iga päev 2 miljonit, mistõttu haldusasutuste omavaheline ühendamine on hädavajalik. Tugevamad digitaalsed haldussüsteemid võimaldavad lisaks sujuvatele teenustele säästa tänu suuremale tõhususele ka kuni 5 miljardit eurot aastas[3].

Käesolev esimene aastaaruanne, mille komisjon esitab Euroopa Parlamendile ja nõukogule Euroopa koostalitlusvõime määruse artikli 20 lõike 4 alusel, käsitleb määruse rakendamisel tehtud üldisi edusamme ning toob välja saavutused, probleemid ja tulevikusuunad. Aruanne on koostatud nii, et see alustab määruse laiemast kontekstist ning liigub seejärel määruse rakendamise ja mõju põhjalikuma käsitlemise juurde. Kuigi aruanne keskendub algsetele edusammudele ja uute algatuste käivitamisele, saavad järgmised aruanded tugineda täielikult väljaarendatud seiremehhanismi tulemustele, mille jaoks kasutatakse üha täienevat andmestikku trendide, tõkete ja tõuketegurite analüüsimiseks. See annab koostalitlusvõime olukorrast ELis põhjaliku ülevaate.

ÜLESEHITUS

Koostalitleva Euroopa määruse sätted panid avaliku sektori koostööle tugeva aluse, võimaldades teenuste sujuvat toimimist territooriumide, sektorite ja organisatsioonide vahel. Määruse peamised artiklid on liigitatud nelja põhikategooriasse: juhtimine, koostalitlusvõime võimaldid, rakendamise tugimeetmed ning koostalitlusvõime hindamine. Viimasesse kategooriasse kuulub ka digivalmis poliitikakujundamine.

---

1 Määrus – EL – 2024/903 – ET – EUR-Lex.

2 Euroopa digikümnend: 2030. aasta eesmärgid | Euroopa Komisjon.

3 EUR-Lex – 52022SC0721 – ET – EUR-Lex.

Joonis 1. Koostalitleva Euroopa määrus – alajaotised

Käesolev esimene aruanne keskendub määruse rakendamisele alates selle jõustumisest kuni 2025. aasta juulini ning sisaldab ka mõningaid artiklis 20 sätestatud seiretoimingute elemente. Kuna määruse rakendamine on alles pooleli, ei olnud Koostalitleva Euroopa seiremehhanismist veel saada põhjalikke andmeid, mille põhjal järeldusi teha. Rohkem teavet leiate aruandele lisatud talituste töödokumendist[4].

RAKENDAMISE SEIS

Juhtimine

Õiguslik alus

Määruses sätestatud juhtimisraamistik on möödunud aasta jooksul täielikult välja kujundatud, nagu kirjeldatakse täpsemalt allpool.

Rakendamistoimingud

Möödunud aasta jooksul on tehtud tugeva juhtimisstruktuuri loomisel märkimisväärseid edusamme.

- 2024. aasta neljandas kvartalis alustasid **Koostalitleva Euroopa nõukoda ja selle alaline töörühm** artikli 15 kohaselt ametlikult tööd, tegutsedes institutsioonilise raamistikuna, mis oli vajalik määruse rakendamise koordineerimiseks kogu ELis. Lisaks võttis nõukoda 2025. aasta mais vastu oma **töökava**, mida hakatakse tulevaste nõukoja koosolekute päevakordade koostamise huvides regulaarselt ajakohastama.
- Artikli 16 kohaselt käivitati 2025. aasta mais Koostalitleva Euroopa portaalis ametlikult **Koostalitleva Euroopa kogukond**. See pakub liikmesriikidele, institutsioonidele ja sidusrühmadele kogemuste vahetamiseks, parimate tavade jagamiseks ja ühislahenduste loomiseks koostöövõimalusi.
- Artiklite 17 ja 18 kohaselt oli 12. jaanuariks 2025 (õiguslikult siduv tähtaeg) oma **pädevad riiklikud asutused** vastavalt artiklile 17 määranud 27 liikmesriigist 26 ning

[4] SWD(2025)975.

liidu üksused olid määranud artikli 18 alusel oma **koostalitlusvõime koordinaatorid**. See on võimaldanud rakendamisele ja koordineerimisele kogu ELis ühtselt läheneda.

- Artiklis 19 sätestatud **esimese koostalitleva Euroopa tegevuskava** väljatöötamiseks asutati 2025. aasta esimeses kvartalis töörühm, kuhu kuulusid ka alalise töörühma liikmed. Töörühm valmistas ette avaliku konsultatsiooni, mis käivitati Koostalitleva Euroopa portaalis 2025. aasta juunis eesmärgiga tagada, et tulevased prioriteedid kajastaksid laia sidusrühmade ringi panust ja ootusi[5].

Tulevikuväljavaated

Edaspidi keskendutakse **koostalitleva Euroopa tegevuskava** ametlikule **vastuvõtmisele** nõukoja poolt. Tegevuskava kujutab endast terviklikku raamistikku, mis suunab koostalitlusvõime edendamist kogu ELis, viies käimasolevad algatused kooskõlla pikaajaliste eesmärkide ning liikmesriikide ja ELi institutsioonide muutuvate vajadustega. **Järelevalveraamistikku** veel täiendatakse. 2025. aasta oktoobris toimuv **kogukonna esimene iga-aastane koosolek** on aga oluline võimalus edendada koostööd, parimate tavade vahetamist ja sidusrühmade kaasamist.

Võimaldid

Õiguslik alus

Koostalitleva Euroopa määruses sätestatakse terviklik raamistik õiguslike, organisatsiooniliste, semantiliste ja tehniliste nõuete käsitlemiseks ning avaliku sektori lahenduste skaleeritavuse ja kohandatavuse tagamiseks. Lahenduste tõhusa **jagamise ja taaskasutuse** tagamiseks kohustab artikkel 4 ELi institutsioone ja avaliku sektori asutusi jagama üleeuroopaliste digiteenuste koostalitlusvõime lahendusi. Nõukoda teeb ettepanekuid **koostalitluslahenduste** kohta, mis on kõlblikud kandma märgist „Euroopa koostalitluslahendus“. Määrusega tugevdatakse **Euroopa koostalitlusvõime raamistikku** ühise lähtepunktina ning luuakse lahenduste, tehniliste kirjelduste ja parimate tavade ühtse kontaktpunktina **Koostalitleva Euroopa portaal**.

Rakendamistoimingud

- Koostalitleva Euroopa seiremehhanismi 2025. aasta tulemused näitasid, et **kõik liikmesriigid** on **Euroopa koostalitlusvõime raamistiku praeguse versiooni** ametlikult **vastu võtnud**[6]. Määruse artikli 6 rakendamiseks asutati 2025. aasta mais mitteametlik **järgmise põlvkonna Euroopa koostalitlusvõime raamistiku** eksperdirühm, et anda raamistiku läbivaatamiseks tehnilisi ja strateegilisi suuniseid.
- Artikli 7 kohaselt kiitis nõukoda 2025. aasta mais heaks **„Koostalitleva Euroopa lahenduste“ märgiste kasutamise korra ja kriteeriumid**. See tagab, et määratletud kvaliteedi- ja koostalitlusvõime nõuetele vastavaid lahendusi saab portaalis ja kogukonnas ka laiemalt tunnustada ja edendada. Alalise töörühma liikmetest moodustati

[5] Tegevuskava arutelu portaalis: Avaldage arvamust! | Koostalitleva Euroopa portaal.

[6] EUR-Lex – 52017DC0134 – ET – EUR-Lex.

eraldi töörühm esimeste „Koostalitleva Euroopa“ lahenduste valimiseks. Samuti avati portaalis 2025. aasta juunist augustini **avalik konsultatsioon** märgistamiseks kandideerivate koostalitluslahenduste kogumiseks.

- Artikli 8 kohaselt käivitati 2024. aasta neljandas kvartalis **Koostalitleva Euroopa portaal**. See on keskne teabekeskus, mis pakub teavet, ressursse ja vahendeid piiriülese koostalitlusvõime algatuste hõlbustamiseks. Portaalis on registreeritud umbes 10 000 kasutajat ja igas kuus külastatakse ligikaudu 100 000 lehekülge. Muuhulgas koondab portaal koostalitlusvõime lahendusi ja hindamisaruandeid, nõukoja otsuseid ja dokumente; pakub koostöökeskkonda regulatiivliivakastidele ning seal avaldatakse iga kuu uusi digirahastamise võimalusi. 2025. aasta juuli seisuga on portaalis registreeritud **670** aktiivset lahendust[7]. Enamik neist (58,5 %) on ELi tasandi lahendused. Suurem osa kuulub ELi asutustele (57,7 %), neile järgnevad avaliku sektori asutused (34,5 %). Institutsioonidest on peamine omanik Euroopa Komisjon, eelkõige digiteenuste peadirektoraat.

Head tavad

Euroopa koostalitlusvõime raamistiku rakendamine EESTIS

2023. aastal võttis Eesti kasutusele uue riikliku koostalitlusvõime raamistiku,[8] millega asendati selle kümme aastat kasutusel olnud eelkäija. Kuigi raamistik ei ole kohustuslik, pakub see praktilisi juhiseid koostalitlusvõime põhimõtete kohta kõigile avaliku halduse asutustele. Need põhimõtted tagavad IKT-süsteemide sujuva suhtluse ja andmevahetuse. Raamistik on kooskõlas Euroopa koostalitlusvõime raamistikuga ning on „elav raamistik“, mida ajakohastatakse regulaarselt, et see oleks paindlik ja kasutajasõbralik, ning mis vaadatakse läbi vähemalt kord kahe aasta jooksul.

Seda täiendades on Eesti edendanud mitmeid koostalitlusvõime ja digitaalse vastupanuvõime algatusi, eelkõige maailma esimest „andmesaatkonda“ Luksemburgis[9]. See valitsusandmete turvaline varukoopia tagab tegevuse järjepidevuse ning on piiriülese andmehalduse ja koostalitlusvõime heade tavade näide. Algatus on osa Eesti laiemast strateegiast tugevdada digitaalset vastupanuvõimet ning tagada katkematu valitsemistegevus, tuginedes tugevale koostalitlusvõimele, mis võimaldab süsteemide vahel turvalist ja sujuvat andmevahetust. Hoides kriitilisi valitsusandmeid turvalises asukohas väljaspool Eestit, kujutab andmesaatkond endast kõrgetasemelist talitluspidevuse ja avariitaasteplaani lahendust. Need on süsteemide koostalitlusvõime tagamiseks hädavajalikud.

ELi AVATUD LÄHTEKOODIGA LAHENDUSTE KATALOOG

[7] Koostalitleva Euroopa seiremehhanismi andmed, 2025. Rohkem teavet dokumendis SWD(2025)975.

[8] Interoperability of the State Information System 2011 | Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium.

[9] Andmesaatkond Luksemburgis.

ELi avatud lähtekoodiga lahenduste kataloog[10] näitab, kuidas ühised digivarad võivad suurendada tõhusust, edendada piiriülest koostööd ja toetada Euroopa digisuveräänsust. Avalik haldus kasutab avatud lähtekoodi üha rohkem ning määruse artikliga 4 ergutatakse koostalitlusvõime lahenduste – sealhulgas lähtekoodi, dokumentatsiooni ja avatud standardite viidete – jagamist, et toetada üleeuroopalisi digitaalseid avalikke teenuseid.

Kataloog, mille Euroopa Komisjon töötas välja Euroopa avalike teenuste vabavaraliste ja avatud lähtekoodiga tarkvaralahenduste katseprojektide raames, koondab lahendusi mitmest liikmesriigist, võimaldades nende taaskasutust, koostööd ja paremat koostalitlusvõimet. See on avatud lähtekoodiga lahenduste turg, mis soodustab koostööd, loovust ja tõhusust, tugevdades samal ajal koostalitlusvõimet. Algselt minimaalselt elujõulise tootena 2024. aastal käivitatud Itaalia, Saksamaa ja komisjoni platvorm code.europa.eu[11] hõlmab nüüdseks Soomet, Prantsusmaad, Madalmaid ja Rootsit. Algatused nagu näiteks ELi avatud lähtekoodiga lahenduste kataloog ja publiccode.yml aitavad kujundada uuenduslikumat, koostalitlusvõimelisemat ja tõhusamat ELi digitaalset avalikku sektorit.

Tulevikuväljavaated

Lähiajal keskendutakse **esimesele koostalitleva Euroopa lahenduste paketile**, mis esitatakse nõukojale heakskiitmiseks. Nõukojas heakskiidetavad lahendused saavad „Koostalitleva Euroopa lahenduste“ märgise ning need tehakse kättesaadavaks Koostalitleva Euroopa portaalis. Lisaks esitatakse 2025. aasta detsembris nõukojale raamistiku ametliku läbivaatamise algatamiseks **järgmise põlvkonna Euroopa koostalitlusvõime raamistiku kava**, mis põhineb Euroopa koostalitlusvõime raamistiku mitteametliku eksperdirühma tööl. Samuti luuakse alalise töörühma liikmetest uus töörühm, et koostada **juhised koostalitlusvõime lahenduste jagamiseks ja taaskasutuseks**. Koostalitleva Euroopa portaal tõlgitakse laialdase juurdepääsu tagamiseks masintõlke abil kõikidesse ELi ametlikesse keeltesse.

Toetusmeetmed

Õiguslik alus

Koostalitleva Euroopa määruses sätestatakse meetmed koostalitlusvõime tugevdamiseks liikmesriikide ja asutuste vahel sihipärase toe, innovatsiooni, oskuste ja koostöö kaudu. Artiklis 10 sätestatakse **innovatsioonimeetmed** uute või täiustatud koostalitluslahenduste väljatöötamiseks, sageli koostöös GovTechi osalejatega, nagu VKEd, teadusasutused ja idufirmad. Artiklitega 11 ja 12 nähakse ette **koostalitlusvõime regulatiivliivakastide loomine**, et katsetada ja valideerida lahendusi kontrollitud keskkonnas. Täiendava toe hulka kuulub täiendav koolitusmaterjal Euroopa koostalitlusvõime raamistiku ja Koostalitleva

[10] EU Open Source Solutions Catalogue | Koostalitleva Euroopa portaal.

[11] code.europa.eu | GitLab.

Euroopa lahenduste kohta, sealhulgas avatud lähtekood, ning vabatahtlik **vastastikuse hindamise** mehhanism avaliku sektori asutuste koostöö parandamiseks.

Rakendamistoimingud

Innovatsiooni toetamiseks koostalitlusvõime valdkonnas on kasutusele võetud mitu toetusmeedet.

- Seoses artiklitega 11 ja 12 juhib **koostalitlusvõime regulatiivliivakastide komitee** liivakastide toimimist, hõlbustab kogemuste vahetust ning annab juhiseid heade tavade kohta. **Koostalitlusvõime regulatiivliivakastide rakendusakt**[12] võeti vastu 2025. aasta juulis ning see annab õigusliku aluse innovatiivsete digilahenduste katsetamiseks ja testimiseks kontrollitud keskkonnas. Raamistik võimaldab liikmesriikidel ja sidusrühmadel katsetada uusi lähenemisviise, tagades samal ajal vastavuse määruse põhimõtetele ja eesmärkidele.
- Programmi „Digitaalne Euroopa" kaudu ja kooskõlas artikliga 10 rahastab komisjon **olulisi algatusi**, et edendada piiriülest digikoostööd, innovatsioonimeetmeid ja GovTechi (nt **GovTechi inkubaator** ning **koordineerimis- ja toetusmeetmed innovatiivse ja ühendatud avaliku halduse edendamiseks**). Viimane sillutab teed tulevasele mitut riiki hõlmavale projektile, mille eesmärk on teha kaasinvesteeringuid tehisintellekti ja peamiste koostalitluslahenduste väljatöötamisse avalike teenuste jaoks.
- Avaliku sektori koostalitlusvõime alaseid oskusi on tugevdatud **Koostalitleva Euroopa Akadeemia asutamisega** vastavalt artiklile 13. Komisjon on edendanud koostalitlusvõimealase sertifitseerimisprogrammi väljatöötamist. 2024. aasta septembrist kuni 2025. aasta juunini avaldati üheksa uut kursust; registreerus 12 426 osalejat ja väljastati **2 716 sertifikaati**. Sertifikaatide väljastamise määr on **34 %**[13]. Virtuaalse ürituse „Seasonal School", mis toimus 13.–15. mail ja kuhu kogunes üle 500 osaleja, eesmärk oli edendada Euroopa koostalitlusvõimet ja parandada veelgi teadmiste vahetamist selles valdkonnas. Üritusest saab iga-aastane traditsioon.

Head tavad

ÕPPURITE ANDMETE VAHETUS

EMREX[14] on piiriülene taristu, mis võimaldab õppurite andmete, näiteks ärakirjade ja diplomite turvalist elektroonilist vahetamist kõrgkoolide ja volitatud kolmandate isikute vahel. See toetab akadeemiliste saavutuste tunnustamist masinloetavas ja PDF-vormingus, edendades koostalitlusvõimet ja taaskasutatavust kooskõlas määruse ja Euroopa koostalitlusvõime raamistikuga,[15] hõlbustades sellega õppurite liikuvust.

Alguses rahastati EMREXit programmi „Erasmus+" kaudu (2015–2017), kuid nüüd on see isemajandav avatud lähtekoodiga algatus, mida juhib EMREXi kasutajarühm (EUG)

[12] Rakendusmäärus – EL – 2025/1420 – ET – EUR-Lex.

[13] Koostalitleva Euroopa seiremehhanismi andmed, 2025. Rohkem teavet dokumendis SWD(2025)975.

[14] EMREX | Supporting Student Mobility.

[15] Emrex, an open source solution supporting student mobility | Koostalitleva Euroopa portaal.

– sõltumatu rahvusvaheline mitme sidusrühma võrgustik, kuhu kuuluvad riigiasutused, akadeemilised ringkonnad ja GovTechi osalejad. Algatus on praegu aktiivne mitmes riigis, sealhulgas Soomes, Madalmaades, Norras, Rootsis ja Tšiilis, ka Saksamaal kasutatakse seda üha rohkem.

Algatuse tehniline arhitektuur põhineb avatud lähtekoodiga komponentidel, mis on kättesaadavad GitHubis avatud lähtekoodi litsentsi EUPL-1.2 alusel[16]. Nagu Student Mobility Plugin, mis hõlbustab haridusandmete edastamist näiteks ülikooli ja sisseastumisportaali vahel, pakub ka EMREXi andmepääsupunkt usaldusväärset ja standardiseeritud juurdepääsu õppurite andmetele. Andmeid vahetatakse EMREXi õpimudeli objekti kaudu – ühises vormingus, mis tagab akadeemiliste andmete süsteemsuse koostalitlusvõimelisel ja masinloetaval viisil. Ühenduslüli DC4EUga[17] on ühekordne tehniline liides, mis lõimib EMREXi ELi digikvalifikatsioonide projektiga (DC4EU), tugevdades sellega algatuse rolli laiemas Euroopa digiõppe ökosüsteemis. See toetab usaldusväärset ja turvalist andmevahetust, mis on kooskõlas ELi põhimõtetega, nagu eIDAS ja ühekordsuse põhimõte. EMREX jätkab laienemist, kusjuures tulevikus on võimalik ühtlustamine ELi digitaalse identiteedi raamistiku ja ühtse digiväravaga. See asetab EMREXi kesksele kohale usaldusväärse, kasutajakeskse andmevahetuse võimaldajana kõrg- ja täiendhariduses ning mujalgi.

KOOSTALITLUSVÕIME ALANE HARIDUS POOLA AVALIKUS HALDUSES

Poola on edendanud digitaalse avaliku halduse ja koostalitlusvõime arengut kahe peamise algatuse kaudu: taaskasutades Koostalitleva Euroopa Akadeemia kursust „Koostalitlusvõime: sissejuhatav kursus“ ning käivitades valitsuse ettevõttearhitektuuri (GEA) õppeprogrammi. Kursus „Koostalitlusvõime: sissejuhatav kursus“,[18] mis integreeriti Poola riiklikku e-õppe platvormi[19] Euroopa Liidu tarkvara vaba kasutuse litsentsi[20] alusel ja tõlgiti koostöös Euroopa Komisjoniga, tugevdab avaliku sektori suutlikkust ELi põhimõtetega kooskõlas oleva koostalitlusvõime valdkonnas. Koolitusmaterjale on laialdaselt tunnustatud nende selguse ja kasutusmugavuse eest, mistõttu Poola tegeleb aktiivselt täiendavate kursuste kohandamisega koostöös Euroopa Komisjoniga, näiteks koostalitlusvõime hindamise ja eGovERA©-ga seotud kursuste lokaliseerimine[21].

Valitsuse ettevõttearhitektuuri õppeprogramm,[22] mis käivitati 2023. aasta lõpus, hõlmab sissejuhatavaid veebiseminare, kohapealseid töötube ja edasijõudnute tuge, et suurendada avaliku sektori asutuste suutlikkust koostalitlusvõime ja

[16] EMREX | GitHub.

[17] Digital Credentials for Europe | DC4EU.

[18] Interoperability: An introductory course | EU Academy.

[19] Kurs wprowadzający do interoperacyjności | Portal Interoperacyjności i Architektury.

[20] Introduction to the EUPL licence | Koostalitleva Euroopa portaal.

[21] Introduction to eGovERA© | EU Academy.

[22] Studium AIP | Portal Interoperacyjności i Architektury.

ettevõttearhitektuuri vallas. See tugineb valitsuse ettevõttearhitektuuri repositooriumile, et tugevdada praktilist rakendamist. Kaasates üle 400 ametniku 26 organisatsioonist, näitavad need algatused, kuidas strateegiline koolitus ja suutlikkuse suurendamine tugevdavad juhtimist, toetavad digiüleminekut ning pakuvad käegakatsutavaid eeliseid nii haldusasutustele, ettevõtjatele kui ka kodanikele.

Tulevikuväljavaated

Artiklis 9 sätestatud **poliitika rakendamise tugiprojektide elluviimiseks vajalikku korda ja tingimusi** hakatakse välja töötama ning need esitatakse alalisele töörühmale 2026. aastal. See võib viia esimese **koostalitlusvõime liivakasti loomiseni**, mis oleks märkimisväärne samm innovatsiooni edendamisel avalikus sektoris. Samuti toetaks see piiriüleste lahenduste kontrollitud katsetamist. Liivakastid võimaldavad liikmesriikidel ja sidusrühmadel katsetada uudseid digilahendusi, tagades samal ajal kooskõla koostalitleva Euroopa tegevuskava põhimõtetega. Aja jooksul aitavad liivakastide toimimisest saadud õppetunnid koostalitlusvõime poliitikat täiustada ja töötada välja uusi lahendusi. Akadeemia avaldab enne 2025. aasta lõppu 12 **uut koolituskursust**, millest kolm tehakse kättesaadavaks kõigis 24 ELi ametlikus keeles. Lõpuks esitatakse nõukojale kinnitamiseks vabatahtliku **vastastikuse hindamise** mehhanismi metoodika. Pärast kinnitamist töötatakse portaalis välja vastavad tugifunktsioonid ja neid tutvustatakse Koostalitleva Euroopa kogukonna kaudu.

Koostalitlusvõime hindamine

Õiguslik alus

Määrusega nähakse ette **koostalitlusvõime hindamine** ELi üksuste ja avaliku sektori asutuste jaoks, et tagada üleeuroopaliste digitaalsete avalike teenuste piiriüleste koostalitlusvõime küsimuste arvessevõtmine enne rakendamist (artikkel 3). Hindamiste eesmärk on analüüsida siduvate nõuete mõju digitaalsetele avalikele teenustele, selgitada välja sidusrühmad ning hinnata olemasolevate koostalitlusvõimelahenduste kohaldatavust ja väärtust enne otsuste tegemist uute või oluliselt muudetud siduvate nõuete kohta. Protsessi hõlbustamiseks pakub Euroopa Komisjon tehnilisi vahendeid, sealhulgas veebipõhist tööriista hindamisaruannete täitmiseks ja nende avaldamiseks portaalis. Need vahendid lihtsustavad liikmesriikide jaoks ettepanekute digitaalsete aspektide varajast väljaselgitamist ning õigete ekspertide ja sidusrühmade kaasamist kohe algusest peale. Samuti aitavad need hinnata, kas institutsioonidevaheliste läbirääkimiste ajal tehtud muudatused või kompromissid mõjutavad digiaspekte. Lisaks toimivad need struktureeritud tagasiside- ja infovahetuskanalina, mis tugevdab komisjoni suutlikkust prognoosida rakendamisprobleeme ja täiustada poliitikakujunduse praktikaid.

Rakendamistoimingud

- Liikmesriikide jaoks aitab **koostalitlusvõime hindamise suuniste**[23] kasutuselevõtt tagada süsteemse ja järjepideva lähenemise koostalitlusvõime hindamisele eri

[23] Hindamisesuunised | Koostalitleva Euroopa portaal.

valdkondades. Suunised annavad selge raamistiku, et hinnata siduvate nõuete mõju piiriülesele koostalitlusvõimele, sidusrühmadele ja Koostalitleva Euroopa lahendustele. 2025. aasta teises kvartalis tõlgiti suunised kõikidesse ELi keeltesse ning neid kasutati juba kahe liikmesriigi (Küpros ja Saksamaa) esitatud koostalitlusvõime hindamise aruande puhul pärast koostalitlusvõime hindamise kohustuse jõustumist 12. jaanuaril 2025.

- Komisjonis on Euroopa koostalitlusvõime määruse artiklit 3 rakendatud jaanuaris 2025 jõustunud **digivalmis poliitikakujundusraamistiku**[24] kaudu. Seda struktureeritud lähenemisviisi kasutades on komisjon juba lõpule viinud **32 koostalitlusvõime hindamist,**[25] mis on olnud tõhusad ja keskendunud selgelt kvaliteedile[26]. Lähenemisviis tugineb kolmele põhielemendile.
  - **Digikontroll** korraldatakse poliitika kavandamise etapis ning see koosneb neljast lühikesest küsimusest, mis aitavad poliitikarühmadel kindlaks teha, kas algatusel on digimõju.
  - **Digivalmidusega poliitikakujundamise suunised** toetavad digiaspektide süstemaatilist lõimimist kogu poliitikakujundamise protsessi vältel.
  - **Finants- ja digiselgitus** või vajaduse korral **digiselgitus**. Mõlemad selgitused täidavad vajaduse korral komisjoni koostalitlusvõime hinnangu rolli. Finants- ja digiselgitus lisab varasemale finantsselgitusele spetsiaalse eraldi digipeatüki. Digiselgitus on rakendus- ja delegeeritud aktide jaoks mõeldud lihtsustatud variant.

Head tavad

KOOSTALITLUSVÕIME HINDAMINE DIGIVALMIS POLIITIKAKUJUNDUSRAAMISTIKU ABIL

Hindamisel toodi esile ELi tasandi süsteemid, nagu eIDAS[27] digitaalse tuvastamise jaoks ning ELi küberturvalisuse raamistik,[28] mis on peamised turvalist koostalitlusvõimelist teenuse osutamist võimaldavad süsteemid, kusjuures piiriüleseid takistusi enam ei tuvastatud.

Digivalmis poliitikakujundusraamistiku abil on komisjon 2025. aastal poliitikaettepanekute puhul viinud lõpule 32 koostalitlusvõime hindamist; näiteks BridgeforEU[29] ja digitaalset jäätmeinfosüsteemi käsitlevad[30] eeskirjad, mis on kättesaadavad Koostalitleva Euroopa portaalis.

[24] Digital-ready policymaking | Koostalitleva Euroopa portaal.

[25] Assessment report's repository | Koostalitleva Euroopa portaal.

[26] Koostalitleva Euroopa seiremehhanismi andmed, 2025. Rohkem teavet dokumendis SWD(2025)975.

[27] E-identimine, autentimine ja usaldusteenused – rohkem teavet eIDASe määruses | Euroopa Komisjon.

[28] ELi küberturvalisuse raamistik.

[29] Assessment report for BridgeforEU | Koostalitleva Euroopa portaal.

[30] Assessment report for Digital Waste Shipment Regulation | Koostalitleva Euroopa portaal.

PIIRIÜLESED DIGITAALSED AVALIKU SEKTORI TEENUSED: ROOTSI–SOOME KOOSTÖÖDEKLARATSIOON

16. septembril 2024 allkirjastatud Rootsi–Soome koostöödeklaratsioon[31] on piiriülese digitaalse koostöö oluline verstapost. Deklaratsioon keskendub koostalitlusvõimelistele digitaalsetele avaliku sektori teenustele, sealhulgas rahvastikuandmete vahetamisele ja ettevõtluseeskirjade ühtlustamisele, et parandada inimeste ja ettevõtjate piiriülest juurdepääsu teenustele, tõhustada menetlusi ja suurendada usaldusväärsust.

Koostalitlusvõime on deklaratsiooni alus: see võimaldab sujuvaid teenuseid, tugevamat küberturvet ja paremat koordineerimist, toetades samal ajal majandusintegratsiooni ja innovatsiooni. Algatus näitab, et ühised eesmärgid, ühisinvesteeringud ja ühtlustatud standardid on edukaks piiriüleseks digikoostööks hädavajalikud, kujutades endast parima tava mudelit, mis on üleeuroopaliselt asjakohane ka teistele ELi liikmesriikidele.

Tulevikuväljavaated

Koostalitlusvõime hindamised on osutunud tõhusaks viisiks piiriülese koostalitlusvõime integreerimisel uutesse õigusaktidesse ja digitaalsetesse avalikesse teenustesse algusest peale. Jätkuv edu oleneb korra ja juhiste sujuvamaks muutmisest, uute prioriteetide (nt tehisintellekti, andmehalduse ja küberturbe) lõimimisest, samuti ühtsest rakendamisest liikmesriikides ja ELi institutsioonides.

Komisjonis on valmimas sisekasutuseks mõeldud juhised hankevaldkonna koostalitlusvõime hindamiseks. Uuritakse tehisintellektil põhineva tööriista AI4DRPM kasutuselevõttu, et automatiseerida osaliselt digiselgitused ning finants- ja digiselgitused, vähendades töökoormust, säilitades samas nende rolli digimõju hindamisel. Kõnealused meetmed aitavad teha koostalitlusvõime hindamisest parema õigusloome ja poliitika elluviimise olulise osa.

KOOSTÖÖ KOMISJONI JA SIDUSRÜHMADE VAHEL

Möödunud aasta jooksul on komisjon tugevdanud sidusrühmade koostööd, et edendada Euroopa koostalitlusvõime määruse eesmärke. Liikmesriigid osalevad Koostalitleva Euroopa nõukojas ja selle allrühmades, aidates kujundada prioriteete ja töökorraldust, samal ajal kui koostalitluskoordinaatorid, eksperdid ja praktikakogukonnad tagavad praktiliste kogemuste arvessevõtmise poliitikameetmetes ja vahendites. Koostöö laieneb ka kandidaatriikidele, rahvusvahelistele partneritele ja standardiorganisatsioonidele, mis peegeldab avaliku sektori digitaalsete teenuste omavahelist seotust. Koostöö Euroopa koostalitlusvõime määruse ja selle nõukoja raames annab liitumisriikidele võimaluse varakult kohaneda ELi e-valitsuse standarditega, kiirendades sel moel järkjärgulist lõimumist ELi digitaalsesse ühtsesse turgu. Koostöö tööstuse, teadusasutuste, kodanikuühiskonna ja rahvusvaheliste organisatsioonidega on edendanud avatud lähtekoodiga lahendusi, GovTech-turge ja

[31] Rootsi–Soome koostöödeklaratsioon.

regulatiivliivakaste, aidates ühtlustada jõupingutusi, vältida dubleerimist ning luua piiri- ja valdkondadevahelisi sünergiaid.

KOKKUVÕTE JA PILK TULEVIKKU

Euroopa koostalitlusvõime määruse esimene rakendusaasta on pannud aluse tugevamale ja sidusamale digitaalsele avalikule sektorile kogu ELis. Saavutused näitavad, et koostalitlusvõime ei ole enam pelgalt tehniline küsimus, vaid Euroopa digitaalse suveräänsuse ja konkurentsivõime strateegiline tugisammas. Olulised verstapostid – nagu juhtimisstruktuuride loomine, koostalitlusvõime hindamiste käivitamine ja heakskiidetud lahenduste kriteeriumide vastuvõtmine – näitavad ELi suutlikkust ühiselt tegutseda. Järgmisel aastal võib oodata järgmist:

- nõukojas võetakse vastu esimene koostalitleva Euroopa tegevuskava, milles määratakse eesmärgid 2026. aastaks ja sealt edasi;
- nõukojas kiidetakse heaks esimene kogum Koostalitleva Euroopa lahendusi, samuti lahenduste taaskasutamise ja jagamise juhised;
- rakendatakse täiendavad tugimeetmed liikmesriikidele ja ELi asutustele (sealhulgas koolitused, regulatiivliivakastid, toetusprojektid, vastastikuse hindamise mehhanismid);
- koostatakse täiendavad ajakohastatud juhised ja vahendid koostalitlusvõime hindamiseks, et toetada lihtsustamist.

Poliitilist tahet ja investeeringuid vajavad järgmised sammud: heakskiidetud lahenduste ulatuslikum kasutuselevõtt, koostalitlusvõime lõimimine ELi suurematesse poliitikaalgatustesse, nagu näiteks andmemäärus,[32] ühtse digivärava määrus,[33] tehisintellektimäärus,[34] Euroopa globaalse liidrirolli tugevdamine, järgides rahvusvahelisi standardeid. Komisjon jätkab koos liikmesriikide ja partneritega selle tegevuskava edendamist, et teha koostalitlusvõimest digitaalse, kaasava ja vastupidava Euroopa Liidu nurgakivi.

[32] Määrus – EL – 2023/2854 – ET – EUR-Lex.

[33] Määrus – EL – 2018/1724 – ET - EUR-Lex.

[34] Määrus – EL – 2024/1689 – ET – EUR-Lex.